

Första konferensen om AB 04

Torsdagen den 5 februari genomfördes konferensen »10 år med AB 04«. Svensk Byggtjänst anordnade dagen, med Stockholms Byggmästareförening som programpartner och drivande i att konferensen skulle bli av. Niklas Kåvius, initiativtagare och föreningens entreprenadjurist, var efteråt nöjd med diskussionerna samtidigt som han ser behovet av att fortsätta dialogen kring de allmänna bestämmelsernas utformning.

Konferensen ventilerade flera viktiga frågor kring standardavtalen, inte minst avstegsproblematiken. Niklas Kåvius menar att det finns ett behov av analys och diskussion om de rådande allmänna bestämmelserna för att se till att de är aktuella och att utvecklingen i branschen inte springer ifrån dem.

Det behövs även nya initiativ för att fördjupa kunskapen om och utvecklingen av detta branschgemensamma avtal inom bygg- och anläggningsbranschens.

FOTO: ROSIE ALM

Niklas Kåvius, en av entreprenadjuristerna på BF, och initiativtagare till konferensen.

Månadens stockholmare – Elisabeth Martin

Stockholms Byggmästareförenings vd Elisabeth Martin blev utsedd till Månadens stockholmare i februari. Det är Stockholms stad som varje månad utser en person som i sitt dagliga liv främjar en hållbar stad och/eller möjliggör för andra stockholmare att bidra till en hållbar stad.

FOTO: ROSIE ALM

Grattis till utnämningen, Elisabeth Martin!

Juryns motivering

»Att bygga hållbara bostäder till allt fler stockholmare är ett viktigt uppdrag och en av stadens allra största utmaningar. Genom sitt arbete i Stockholms Byggmästareförening bidrar Elisabeth Martin till att villkoren i byggbranschen är goda, både för företagen och för alla dem som är med och bygger framtidens Stockholm.«

Kommande evenemang

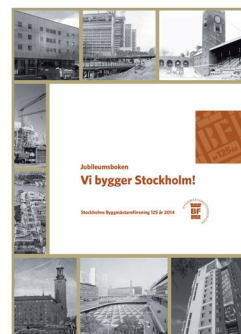
- 14 april** Bostadsforum
- 16 april** Årsmöte Stockholms BF
- 17 april** En säker arbetsplats: Hjärt- och lunggräddning (BI Öst)
- 23 april** Årsmöte Södertälje BF
- 24 april** En säker arbetsplats: Galaxen – som stöd för arbetsgivaren (BI Öst)
- 24 april** Årsmöte Gotlands BF
- 22 maj** Infoträff: Undvik skadestånd och betalningsansvar (BI Öst)
- 29 maj** ROT-prisutdelning
- 9 juni** Prisutdelning: Årets byggnad och Årets renovering i Södertälje

Mer information och anmälan på www.stockholmsbf.se/evenemang

BF-NYTT är Stockholms Byggmästareförenings medlemsutskick där du som medlem får information om vad föreningen arbetar med och driver för frågor.

Jubileumsboken...

»Vi bygger Stockholm!« skickas ut till alla medlemmar för att visa hur utvecklingen sett ut under Stockholms Byggmästareförenings 125 år i byggarnas tjänst.

Gotlandsdomen och vad den innebär

Högsta domstolens dom den 27 januari 2015 i mål nr T 407-13

Den 27 januari i år meddelade Högsta domstolen (HD) dom i det så kallade Gotlandsmålet mellan Secora Sverige AB och Region Gotland. Domen har fått stor uppmärksamhet och många har väntat på den eftersom den berör en viktig del, nämligen hur entreprenören ska kalkylera sina anbud. Den fråga HD tittade på är hur regeln i AB 04 kap. 1 § 8 ska tolkas och tillämpas. Den regeln handlar om den fackmässiga bedömning entreprenören ska göra om det vid tiden för anbud saknas uppgifter om arbetsområdet eller det område som berörs av entreprenaden. Vi ska här även beröra andra delar, som förfrågningsunderlagets fackmässighet och försöka ge entreprenören en så klar bild som möjligt av vad man behöver tänka på.

Hade inte räknat med kalkberg

Bakgrunden till målet var att Region Gotland ingått ett avtal med Secora om att utföra muddringsarbeten i Slite hamn på Gotland. Arbetet var på fast pris och kontraktssumman drygt 11 miljoner kronor. Allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader (AB 04) ingick i avtalet mellan parterna. Under muddringsarbetena stötte Secora på hårt kalkberg som mudderverket inte klarade av. Secora fick därför utföra sprängningsarbeten eftersom de inte hade räknat med hårt berg utan mjukare sediment som vald muddringsmetod var anpassad för. För detta och andra tillkommande kostnader, begärde Secora ersättning med 22 miljoner kronor utöver kontraktssumman. Region Gotland ansåg sig inte skyldig att betala den begärda ersättningen.

Twisten kom först att prövas i såväl tingsrätt som hovrätt. Både tingsrätten och hovrätten ansåg att Secora inte hade rätt till den begärda ersättningen eftersom Secora, mot bakgrund av vad som framgick av förfrågningsunderlaget, borde ha räknat med att det skulle

förekomma kalkberg inom arbetsområdet. Entreprenören ska enligt AB 04 bland annat räkna utifrån beställarens tillhandahållna uppgifter och räkna med att beställarens underlag utgår från fackmässiga undersökningar (kap. 1 § 6). Han ska heller inte behöva göra egna geotekniska undersökningar utan kunna utgå bland annat från vad han ser vid besök på platsen (kap. 1 § 7). I övrigt, om uppgift saknas, ska entreprenörens egna fackmässiga bedömning fylla ut underlaget (kap. 1 § 8).

Bristfälligt men tillräckligt underlag

I förfrågningsunderlaget fanns geotekniska undersökningar och även resultat av ekolodning. Undersökningarna omfattade visserligen inte hela området, och var bristfälliga enligt domstolarna, men bedömdes ändå vara tillräckligt för att vara ett fackmässigt underlag för entreprenaden. En normalt yrkeskunnig entreprenör kunde därför med hjälp av underlaget ha räknat ut att det var »troligt« att det förekom kalkberg »i inte obetydlig omfattning«. Uppdraget i sig var en ordinär muddringsentreprenad och ett specialiserat muddringsföretag som Secora borde därför ha valt en muddringsmetod som klarade av hårt kalkberg.

Sannolikheten måste bedömas

HD säger att en entreprenör inte behöver kalkylera med alla risker som är tänkbara eller som underlaget indikerar kan förekomma. Vidare sägs att entreprenören däremot ska göra en sannolikhetsbedömning för om ett visst förhållande föreligger. Det innebär att om det är ungefär lika sannolikt att kalkberg förekommer som att det inte förekommer – då behöver inte entreprenören räkna med det. Men om det är »troligt«, ja då är det enligt HD fackmässigt att räkna med det i anbudet.

HD sade också att AB 04 kap 1 § 8 inte bara behandlar det fallet att viss typ av uppgift saknas utan även det fallet att sådana uppgifter är oklara eller

ofullständiga. Att uppgifter »saknas« är vanligt när det gäller markförhållanden och när det gäller befintliga byggnader vid renoverings-, ombyggnads eller tillbyggnadsentreprenader. Det kan till exempel röra sig om frågan om ett visst förhållande föreligger eller inte, eller i vilken mängd något förekommer (till exempel kubikmeter berg).

Måste utgå från troliga förhållanden

Domen förtydligar vad gäller entreprenörens »fackmässighet« i kalkylskedet. Tidigare har det förekommit olika tolkningar där till exempel entreprenören antingen gjort någon form av fackmässig bedömning vid ofullständiga uppgifter eller så har entreprenören helt enkelt räknat generellt på det mest optimala (lägsta kostnad). Generella tolkningar av den senare typen får alltså inte göras. Istället måste entreprenören **alltid utgå från troliga förhållanden**. Enligt vår mening innebär HD:s dom* ett enhetligt förtydligande av hur AB 04 skall tolkas och tillämpas i kalkylskedet.

Vi illustrerar med några exempel – Se vidare grafik.

* Våra slutsatser i denna artikel bör betraktas som preliminära tills vi kunnat följa upp de verkliga konsekvenserna av domen.

Att tänka på för beställare

För att minska antalet fall där parterna riskerar att hamna i tillämpningen av AB 04 kap 1 § 8 rekommenderas att beställaren i förfrågningsunderlaget tydligt anger vilka förutsättningar anbudsgivaren skall räkna med. Beställaren bör således sträva efter förfrågningsunderlag av hög kvalitet som är så fullständiga som möjligt och dels använda sig av mängdkontrakt och löpande räkningkontrakt i de fall där uppgifter saknas eller uppgifter är oklara eller ofullständiga.

för bygg- och anläggningsentreprenörer

GOTLANDSFALLET HD:s dom 2015-01-27 i mål nummer T-407-13

Vid en fackmässig bedömning ska entreprenören beakta sådana förhållanden inom arbetsområdet som är troliga. (Detta gäller när uppgifter saknas, är oklara eller ofullständiga)

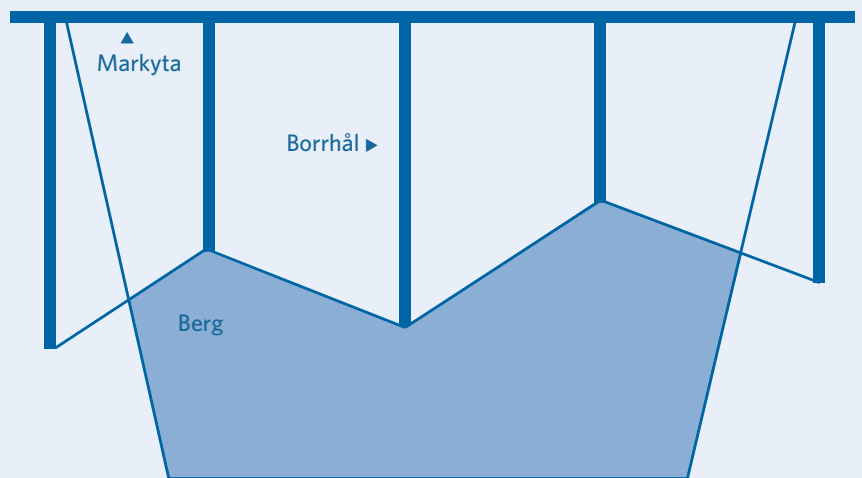
Hög trolighet/hög sannolikhet	▶ Entreprenören ska kalkylera med förhållandet = ej lägsta pris
Troligt/sannolikt	▶ Entreprenören ska kalkylera med förhållandet = ej lägsta pris
Ungefär lika troligt/sannolikt som inte troligt/sannolikt	▶ Entreprenören behöver inte kalkylera med förhållandet = lägsta pris
Låg trolighet/sannolikhet	▶ Entreprenören behöver inte kalkylera med förhållandet = lägsta pris

Exempel

Typ av schakt - tolkning av markundersökning

En markundersökning kan bygga på bland annat analyserade prover tagna i punktvisa borrhål. Det anses fackmässigt att utgå från att ytan på berg går i räta linjer mellan de djup där man i borrhål konstaterat att yta på berg finns. Man anser alltså att det är troligt att ytan på berg finns på de djup som följer av sådana räta linjer.

Att tänka på som entreprenör

Som anbudsgivare kan entreprenören vid avsaknad av uppgift i förfrågningsunderlaget ange vilka förutsättningar som anbudet är baserat på. Sådana texter kan dock uppfattas som en reservation som enligt förfrågningsunderlaget kan vara otillåten och innebära risk för att anbudet förkastas (jfr LOU). Om reservation ej kan lämnas måste entreprenören vid den fackmässiga bedömningen (1:8) beakta sådana förhållanden inom arbetsområdet som är troliga. Först när ett förhållande är ungefär lika troligt som inte troligt eller helt enkelt har låg trolighet så gäller lägsta kostnads princip.

Otillåtna reservationer enligt LOU

I upphandlingsskedet hade Secoras anbud inte innehållit någon reservation till skillnad från två andra anbudsgivare som reserverade sig för »eventuellt förekommande behov av sprängning«. Region Gotland är en upphandlande myndighet och måste i sina upphandlingar följa lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). På grund av strikta krav på likabehandling av anbudsgivare som gäller enligt 1 kap 9 § LOU finns som huvudregel ingen möjlighet att ta upp ett anbud till prövning som innehåller en reservation. Därför förkastade också kommunen de två nämnda anbuden med reservationer. Kvar fanns tre rena anbud och eftersom Secora låg lägst i pris av dessa tre så tilldelades bolaget kontraktet. Näst lägsta pris låg cirka två miljoner över Secoras pris. På tredje och sista plats hamnade ett företag som låg cirka 44 miljoner över Secora.

Ny kurs med fokus att skapa friska arbetsplatser

Stockholms Byggmästareförening startar i vår en kurs om hur företag kan fånga upp, förebygga och åtgärda psykiska och sociala frågor i företaget. Disa Blomfeldt, enhetschef för arbetsgivarfrågor på Sveriges Byggingdustrier (BI) Öst, svarar på frågor om kursen.

Varför erbjuder vi en kurs i psykosocialt arbete?

- När jag träffar medlemsföretag kommer frågan om psykisk hälsa upp, men företagen har ofta en bild av att de saknar information om hur man ska hantera psykosociala problem på arbetsplatsen. Jag har också märkt en tendens att frågan blir dramatisk, det finns en bild av att det är svårt att arbeta med dessa frågor.

Vad kommer kursdeltagarna få med sig?

- Med den här kursen vill vi ge en inblick i viktiga förutsättningar som bidrar till friskare arbetsplatser vilket påverkar produktiviteten. De som deltar kommer med stor sannolikhet känna att det inte

är en tröskel, utan att vi faktiskt redan arbetar med dessa förutsättningar. Kursen kommer att åskådliggöra detta arbete på ett mer systematiskt sätt.

Vilka behöver gå kursen?

- Egentligen tycker jag att alla borde gå, eftersom alla är individuellt ansvariga för sig själva men också för att bidra till ett fortlöpande arbete inom den egna verksamheten. Men vi hoppas att i detta startskede kunna locka ledningen, de som har ett tilldelat arbetsmiljöansvar.

Är detta en branschspecifik fråga?

Det kanske är lätt att tro att byggbranschen inte ligger lika långt framme som andra branscher när det gäller psykosociala frågor, men vi är varken bättre eller sämre än andra branscher. Detta är ett arbete som måste vara ett naturligt och högt värderat inslag i alla verksamheter.

Läs mer och anmäl dig till kursen **Frisk arbetsplats - psykosocialt arbete** på www.stockholmsbf.se/kurs.

Kommande kursstarter

- 14 april** ABT 06 - Totalentreprenad
- 14 april** Anlitande av underentreprenörer och bemanningsföretag
- 14 april** Arbetsmiljöansvar BAS-U och BAS-P
- 15 april** Miljöansvar
- 16 april** Heta arbeten
- 20 april** Ledande montör
- 20 april** Ställningsbyggnad
- 21 april** AB 04 - Utförandeentreprenad
- 21 april** Fuktsäkerhet, grundkurs
- 23 april** AMA grundkurs
- 27 april** HLR, första hjälpen och krisstöd
- 28 april** Konsumententreprenad
- 04 maj** Frisk arbetsplats - psykosocialt arbete
- 05 maj** Anställningsskydd
- 05 maj** AB/ABT - Kalkyl
- 05 maj** Betongkonstruktioner klass II
- 06 maj** BF9K - effektiv kvalitets-säkring
- 06 maj** Installationssamordning
- 07 maj** Arbetsledare
- 07 maj** PBL - Uppdateringskurs för kontrollansvarig
- 19 maj** Felansvar och garantier
- 20 maj** Ritningsläsning
- 21 maj** PBL - Kontrollansvarig
- 26 maj** Fuktsäkerhet, fortsättningskurs
- 02 juni** Inköpsjuridik
- 03 juni** Arbete och säkerhet på väg, nivå 1 & 2
- 08 juni** Fallskydd
- 09 juni** AB/ABT - Produktion
- 10 juni** Fuktkunskap för specialföretag

Vi erbjuder kurser utifrån efterfrågan

Medlemmar har 15 % rabatt på våra kurser

Vi erbjuder företagsinterna kurser

BF9K-företag har 20 % rabatt på BF9K-kurser

Vi tar fram kurserna i samarbete med branschen

Bedrivit kursverksamhet sedan 1960-talet

Läs mer på www.stockholmsbf.se/kurs

Kontakta oss på kurs@stockholmsbf.se

Stockholms Byggmästareförening erbjuder ett brett utbud av kurser för att höja kompetensen hos såväl yrkesarbetare som tjänstemän.

Du bokar din kursplats på www.stockholmsbf.se/kurs